

බර්වදනය නිමිස යි.

දිගම්ඥ සහළ වීම

(ඤාණවත්ව සුත්‍රවිවරණය)

සම්පාදක

පූජ්‍ය නාවල ධම්මානන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ

සිවුචන මුද්‍රණය - සංස්කරණය II

දහම්පුරාණ පහළ වීම

(කදුණුවැටු සූත්‍රවිවරණය)

සම්පාදක

පූජ්‍ය නාවල ධම්මානන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ

ප්‍රථම මුද්‍රණය	: වප්/2549	(2005 ඔක්තෝබර්)
දෙවන මුද්‍රණය	: වෙසක්/2550	(2006 මැයි)
තෙවන මුද්‍රණය: සංස්කරණය I	: ඇසළ/2553	(2009 ජූලි)
සිවුවන මුද්‍රණය: සංස්කරණය II	: ඉල්/2555	(2011 නොවැම්බර්)

Copyright © Sri Saddharma Sansadaya

ප්‍රකාශනය
 ශ්‍රී සද්ධර්ම සංසඳය
 'සදහම් සෙවණ' විවේකාශ්‍රමය,
 ගල්කොටමුල්ල,
 යක්කල.

දු.ක. : 071-4417813
 ෆැක්ස් : 071-8802012
 විද්‍යුත් ලිපිනය : vinayalankara_sabha@mahavihara.org
 වෙබ් අඩවි : www.theravada.mahavihara.org
www.sadaham.net

ධර්මදාය සඳහා දයකත්වය

Ocean Links Logistics (Pvt) Ltd

No.321, Union Place, Colombo 02

Tel: 011-2436397 Fax: 011-2436742

Email: spk-oceanlinks@sltnet.lk

Web: www.oceanlinkslogistics.com

- * Ocean Links Logistics (Pvt) Ltd ආයතනය අරඹා වසර පහක් පිරීම නිමිත්තෙන් එහි ගමන් මගට දයක වූ මතුගම Aitken Spence (Garments) Ltd ආයතනයෙහි සුමුදු වන්දිම මහතා සහ SL Exports (Pvt) Ltd / Sumithra Garments (Pvt) Ltd ආයතනයන්හි සමන් දෙලමුල්ල මහතා, ලලන්ත සාගර මහතා සහ Hirdaramani Garments Ltd ආයතනයෙහි වික්‍රා සිරිවර්ධන මහත්මිය සහ ගම්පහ VIDU (Pvt) Ltd ආයතනයෙහි ජීවප්‍රිය තිලකරත්න මහතා ඇතුළු ම අනුග්‍රාහක භවතුන් සහ පාරිභෝගික භවතුන්ට ද ආයතනයේ කාර්යමණ්ඩලයට ද නිදුක් නිරෝගිසුව ප්‍රාර්ථනය කිරීම පිණිස සහ ධර්මාවබෝධය පිණිස,
- * පින්වත් ලලිතා රත්නසීලි උපාසිකා මාතාව විසින් ගම්පහ මාදෙල්ගමුවේ පදිංචි ව සිට අභාවප්‍රාප්ත N. A. D. කර්තේලිස් රාළහාමි පියාණන්ට පුණ්‍යානුමෝදනා කිරීම පිණිසත් සුජීවන් ව සිටින සීලවතී ජයසේකර මැණියන්ට සෙන් පැතීම පිණිස හා තමන්ට නිර්වාණාවබෝධය පිණිස,
- * පින්වත් පුණ්‍ය ශ්‍රී කුණ්ටික අල්විස් මහතා සහ උපේක්‍ෂා පියරංගිකා අල්විස් මහත්මිය විසින් කලාණමිත්‍රයන් වහන්සේලාට හා දෙමවුපියන්ට සෙන් පැතීම පිණිස හා තමන්ට නිර්වාණාවබෝධය පිණිස,
- * පින්වත් P. ගුණසේකර උපාසක මහතා සහ ලලිතා පද්මිණි මහත්මිය විසින් දෙමවුපියන්ට පුණ්‍යානුමෝදනා කිරීම පිණිස හා කලාණමිත්‍රයන් වහන්සේලාට සෙන් පැතීම පිණිස හා තමන්ට නිර්වාණාවබෝධය පිණිස,
- * පින්වත් මයිකල් රොඩ්‍රිගෝ මහතා විසින් දිවිගමනට සහාය වූ සැමටත් කලාණමිත්‍රයන්ටත් තමාටත් ධර්මාවබෝධය පිණිස,
- * පින්වත් රමිදු වීරත්න මහතා සහ කුසලා බුලත්සිංහල මහත්මිය විසින් කලාණමිත්‍රයන් වහන්සේලාට සහ දෙමවුපියන්ට සෙන් පැතීම පිණිස, මියගිය ඥාතීන්ට පුණ්‍යානුමෝදනා කිරීම පිණිස සහ තමන්ට ධර්මාවබෝධය පිණිස,
- * පින්වත් විදුෂක අබේකෝන් මහතා සහ ප්‍රීතිමා විජේසුන්දර මහත්මිය විසින් තමන්ට වහා වතුරාර්යසත්‍ය අවබෝධ වීම පිණිස,
- * පින්වත් සුමිත් ජයවික්‍රම මහතා සහ මුදිතා ප්‍රසංගිකා මහත්මිය විසින් සත්‍රල ගෙත්මිත් පුතණුවන්ගේ සහ සත්‍රගි කසුන්දි දියණියන්ගේ ජන්මදිනය නිමිත්තෙන් සෙන් පැතීම පිණිස,

මෙම ධර්මදාය සිදු කරන ලදී.

ශ්‍රී සද්ධර්ම සංඝදයෙන් ප්‍රකාශිත වෙනත් ධර්මග්‍රන්ථ

පූජ්‍ය නාවල ධම්මානන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ

- අසිරිමත් දනය
- සුපිරිසිදු නිවන් මඟ
- ධම්මවක්කප්පවත්තන සූත්‍රය සහ අමාදම්ඇස පහළ වීම
- ආනාපානසති භාවනාව
- ඉරියාපථ භාවනාව සහ සම්පජ්ඣා භාවනාව
- පටික්කුලමනසිකාර භාවනාව (පිළිකුල් භාවනාව)
- මහාසාරෝපම සූත්‍රය
- ධම්මානුස්සති භාවනාව
- කර්මය පිළිබඳ අගනා දෙසුමක් (වූළකම්මවිහඬු සූත්‍රය)
- ක්‍රෝධය නසන මඟ (ආසාතපටිච්ඡය සූත්‍රය)
- ත්‍රිවිධ චෛත්‍ය වන්දනාව
- උදකුක්ඛේපසීමාවිභාවිතී
- තිසරණ සහ පන්සිල්
- ඇත්පියවර උපමාව (වූළහත්ථිපදෝපම සූත්‍රය)

පූජ්‍ය දිප්පිටිගොඩ සෝමශාන්ත ස්වාමීන් වහන්සේ

- ධාතුමනසිකාර භාවනාව
- නවසීවරීක භාවනාව
- බුද්ධානුස්සති භාවනාව

සමිත්ද රණසිංහ

- පින සහ කුසලය පිළිබඳ ථේරවාද විනිශ්චය

බන්දුල ආනන්ද පෙරේරා

- පරාභව සූත්‍රදේශනාව සහ මහාමඬුගල සූත්‍රදේශනාව

නැවත මුද්‍රණය සඳහා, සියලු විමසීම්,

ශ්‍රී සද්ධර්ම සංඝදය

‘සදහම් සෙවණ’ විවේකාශ්‍රමය,

ගල්කොටමුල්ල, යක්කල.

Tel :- 071 - 4417813

Fax :- 071 - 8802012

E-mail :- vinayalankara_sabha@mahavihara.org

Web :- www.theravada.mahavihara.org

www.sadaham.net

පෙරවදන

සම්මාසම්බුදුරජාණන් වහන්සේ කුශලාකුශල ධර්ම, සාවද්‍ය - අනවද්‍ය ධර්ම, හීන - ප්‍රණීන ධර්ම, කෘෂ්ණ - ශුක්ල සප්‍රතිභාග ධර්ම සියල්ල ස්කන්ධ - ආයතන - ධාතු - ඉන්ද්‍රිය - සත්‍ය - පටිච්චසමුප්පාදාදි වශයෙන්, අවබෝධ කරනුවන්ගේ පහසුව පිණිස නානා ක්‍රමයෙන් බෙද බෙද දෙසන ලද බැවින්, හඟවා නම් වන සේක.

දහම්ඇස පහළ වීම නමැති මේ දහම්පොතට මාතෘකාව වූ ඤාණවත් සූත්‍රාන්තදේශනාව ද පටිච්චසමුප්පන්නයත් - පටිච්චසමුප්පාදයත් - ආර්යසත්‍ය සතරත් බෙදමින් දේශනා කරන ලද මඟපල නිවනට පමුණුවන විද්‍යා භාවනා මාර්ගයකි.

සූත්‍ර - සූත්‍රානුලෝම නම් වූ දේශනාපාළියත් අර්ථකථාත් ආශ්‍රිත ව සංස්කරණය කරන ලද මේ සඞ්ක්ෂිප්ත ග්‍රන්ථය විද්‍යා භාවනාව විවරණය වන සේ සකස් වී ඇත. කිහිප වාරයක් සාවධාන ව කියවන්නන්ට වැටහෙනුයේ බුද්ධඥාන සුසාලිසක් සහිත විදර්ශනාවක් වශයෙන් ම ය.

බුද්ධධර්මය පිළිබඳ නිවැරදි අවබෝධය පිණිස ත්‍රිපිටක-පාළි අර්ථකථා දහම්පොත් නිතර කියවන, සාකච්ඡා මාර්ගයෙන් අසා දරා සිතා අර්ථ විවරණය කරන පූජ්‍ය නාවල ධම්මානන්ද ස්වාමීන් වහන්සේගේ මෙම ධර්ම-විවරණය ඉතාමත් නිර්දෝෂ කෘතියක් සේ ම අනර්ඝ නිබන්ධනයක් බව සඳහන් කරනුයේ මුල සිට අග තෙක් විමසීමෙන් යුතු ව කියවූ බැවිනි.

ධර්මකාමී පූජ්‍ය නාවල ධම්මානන්ද ස්වාමීන් වහන්සේට රත්නත්‍රයේ අසීමිත අනන්ත සුවිසි මහාගුණානුභාව බලයෙන් ආයුරාරෝග්‍යාදි සැපතත් ධර්මඥානත් භාවනාඥානත් සර්වප්‍රකාරයෙන් මුදුන්පත් වේවා!

ධර්මදනය පිරිනමන සැමටත් මෙය කියවන සියලු
දෙනාටත් ආයුරාරෝග්‍යාදි සැපතත් දෙලොව සුබසෙතත්
ගෘන්තිලක්ෂණ නිර්වාණධාතුචත් සුවසේ ම සාක්ෂාත් වේවා!

“සබ්බේ සත්තා භවන්තු සුඛිත්තා”

මෙයට මෙතැනි,
නා උයනේ අරියධම්ම ස්ථවිර.
නා උයන අරණ්‍ය-සේනාසනය,
පන්සියගම,
මැල්සිරිපුර.

හැඳින්වීම

‘දහම්ඇස පහළ වීම’ නමින් ඉදිරිපත් කෙරෙන මෙම කුඩා ධර්මග්‍රන්ථය, අප සර්වඥරාජෝත්තමයාණන් වහන්සේ විසින් වදාරණ ලදු ව සංයුත්තනිකායේ අභිසමය-සංයුත්තයෙහි එන ‘ඤාණවත්ථු’ සූත්‍රදේශනාවෙහි සඳහන් ඥාන සතළිස්සතර විස්තර කොට දැක්වීමකි. බුදුසසුනෙහි භික්ෂු, භික්ෂුණී, උපාසක, උපාසිකා යන සිවුපිරිස ම අපේක්ෂා කරන්නේ තුන්තරාබෝධීන්ගෙන් එක්තරා බෝධියකින් දහම්ඇස පහළ කර ගෙන අවිද්‍යාව නසා සසර දුකින් නිදහස් වීමට යි. එනිසා තමන් තුළ පහළ කර ගත යුතු ‘දහම්ඇස’ කුමක් දැයි යන්න ශ්‍රාවකයන් විසින් මැනවින් වටහා ගත යුතු ය.

වර්තමානයෙහි බොහෝ දෙනෙකු තුළ ධර්මය අවබෝධ කිරීම පිළිබඳ ව විශේෂ උනන්දුවක් පවතිනත් ඇතැමුන් තුළ ධර්මය පිළිබඳ ව තිබෙන ඇතැම් දුර්මත එයට බාධකයක් ව පවතී. අප විසින් ධර්මය හැදෑරිය යුත්තේ සූත්‍ර - විනය - අභිධර්ම යන ත්‍රිපිටකය ම බුද්ධවචනය ලෙස ගුරු කොට ගනිමින් තදනුගත අට්ඨකථා විචරණ ද මනා සැලකිල්ලකින් අධ්‍යයනය කරමිනි. එසේ නො කොට තමන්ගේ අදහස් පරිදි - වැටහීම පරිදි - රුචිය පරිදි ධර්මය අර්ථකථනය කරන්නට යාමෙන් ය, දුර්මත පහළ වීම සිදුවන්නේ. සූත්‍රදේශනාවන්හි සඳහන් ඇතැම් පද හා අදහස් විවිධ දේශනාවල විවිධ අර්ථවලින් යෙදී ඇත. එනිසා ඒ ඒ තැනට අදළ නිවැරදි අර්ථය වටහා නො ගන්නේ නම්, ධර්මය නිවැරදි ලෙස අවබෝධ කර ගත නො හැකි වනු ඇත. සූත්‍රදේශනාවන්හි සඳහන් ඒ ඒ පදවල නිවැරදි ධර්මාර්ථ පැහැදිලි කෙරෙන්නේ අට්ඨකථාවල (අටුවාවල) ය. එනිසා ඒ ඒ තැනට අදළ නිවැරදි අර්ථය සලකා ගත යුත්තේ අටුවා විග්‍රහය ද සැලකීමෙන් ම ය. ඤාණවත්ථු සූත්‍රදේශනාවෙහි විග්‍රහ

කෙරෙන පටිච්චසමුප්පාදයට අයත් ‘සඞ්ඛාර’ යන පාළි වචනය ද අර්ථ ගණනාවක යෙදෙන එබඳු සංකීර්ණ පදයකි. ‘සඞ්ඛාර’ යන පාළි වචනය ‘සඞ්ඛතසඞ්ඛිකාර, අභිසඞ්ඛතසඞ්ඛාර, අභිසඞ්ඛරණසඞ්ඛාර, පයෝගාභිසඞ්ඛාර’ යන විවිධ අර්ථයන්හි යෙදෙන අතර එය පටිච්චසමුප්පාදයෙහි ‘අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරා’ යන තැන යෙදී ඇත්තේ අභිසඞ්ඛරණසඞ්ඛාර හෙවත් ‘කුසලාකුසල කර්ම’ යන අර්ථයෙනි. ඒ බව පැහැදිලි ව ම අට්ඨකථාවන්හි සඳහන් ව ඇත. “අපිව:- අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරා සඞ්ඛාරසද්දේන ආගතසඞ්ඛාරාති දුට්ඨා සඞ්ඛාරා. තත්ථ පුඤ්ඤපුඤ්ඤනෙඤ්ජාභි සඞ්ඛාරා තයෝ, කායවච්චිත්තසඞ්ඛාරා තයෝති ඉමේ ඡ අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරා, නේ සබ්බෙපි ලෝකියකුසලාකුසලචේතනාමත්තමේව හොන්ති” යනුවෙන් විසුද්ධිමග්ගයෙහි පඤ්ඤාභූමි නිද්දේසයට අයත් මෙම පාඨයෙන් පැහැදිලි කෙරෙන්නේ පුඤ්ඤාභිසඞ්ඛාර, අපුඤ්ඤාභි සඞ්ඛාර, ආනෙඤ්ජාභි සඞ්ඛාර තුන ද පටිච්චසමුප්පාදයෙහි එන කායසඞ්ඛාර, වචිසඞ්ඛාර, චිත්තසඞ්ඛාර තුන ද යන මේ සය ම අවිද්‍යාව නිසා හටගන්නා සංස්කාර බව යි. ඒ සියල්ල ම ලෞකික කුසලාකුසල චේතනා ම බව එහි අවධාරණය කර ඇත. තව ද “සඞ්ඛාරවාරේ අභිසඞ්ඛරණලක්ඛණෝ සඞ්ඛාරෝත විත්ථාරවාරේ පනස්ස කායසඞ්ඛාරෝති කායනෝ පචත්තසඞ්ඛාරෝ” යනාදි වශයෙන් පපඤ්චසුද්ධී නම් වූ මැදුම්සඟි අටුවාවෙහි දැක්වෙන පරිදි පටිච්චසමුප්පාදයෙහි එන ‘සඞ්ඛාර’ යනු ‘අභිසඞ්ඛරණසඞ්ඛාර’ ය. එනම්, කුසලාකුසල කර්ම ය. කායද්වාරය ක්‍රියා කරවීමෙහි යෙදෙන කාමාවචර කුසල් වශයෙන් අටක් ද අකුසල් වශයෙන් දෙළසක් ද ලෙසින් විස්සක් වූ කායසඤ්චේතනාවන් මෙහි ‘කායසඞ්ඛාර’ නාමයෙන් දැක්වේ. එසේ ම වාග්ද්වාරය ක්‍රියා කරවීමෙහි යෙදෙන (ඉහත

සඳහන් පරිදි) විසිවැදැරුම් වූ වවිසඤ්චේතනා මෙහි 'වවිසඬ්ඛාර' නාමයෙන් දැක්වේ. කාය - වාග් - ද්වාරයන් ක්‍රියා කරවීමක් නැති ව මනෝද්වාරයෙහි පහළ වන ඉහත සඳහන් කාමාවචර කුසලාකුසල චේතනා විස්ස ද රූපාවචර හා අරූපාවචර කුසල චේතනා නවය ද ඇතුළත් ව විසිනවයක් වූ කුසලාකුසල චේතනාවෝ මෙහි මනෝසඤ්චේතනා හෙවත් 'චිත්තසඬ්ඛාර' නාමයෙන් ගනු ලැබෙත්. (මෙම කුසලාකුසල සිත් පිළිබඳ ව අභිධර්මයෙහි විස්තර වශයෙන් දැක්වේ.) මේ අනුව පටිච්චසමුප්පාදයෙහි සඳහන් වන 'සඬ්ඛාර' යනු අනෙකක් නොව ලෞකික කුසලාකුසල කර්මයෝ ය. 'පුඤ්ඤාභිසඬ්ඛාර, අපුඤ්ඤාභිසඬ්ඛාර, ආනෙඤ්ජාභිසඬ්ඛාර' වශයෙන් දැක්වෙන්නේ ද මෙය ම ය.

කායසඬ්ඛාර, වවිසඬ්ඛාර, චිත්තසඬ්ඛාර නමින් දැක්වෙන තවත් සංස්කාර කොටසක් සූත්‍රදේශනාවන්හි සඳහන් ව ඇත. එය පටිච්චසමුප්පාදයෙහි දැක්වෙන කුසලාකුසල කර්ම සඬ්ඛාරාත 'අභිසංස්කරණ සංස්කාර' නොව ධ්‍යාන සමාපත්තිවලට අදාළ ව දේශිත විග්‍රහයකි. මජ්ඣිමනිකායේ චූළවේදල්ල සූත්‍රයෙහි එම සංස්කාර පිළිබඳ ව සඳහන් වන අතර එය තව දුරටත් මැදුම්සඟි අටුවාවෙහි විස්තර වශයෙන් දැක්වෙන්නේ මෙසේ ය.

“කති පනායො සඬ්ඛාරාති ඉධ කිං පුච්ඡති? යෙ සඬ්ඛාරෝ නිරෝධෙන්වා නිරෝධං සමාපජ්ජන්ති, තේ පුච්ඡස්සාමිති පුච්ඡති.” එනම් “ආර්යාවනි, සංස්කාර කොතෙක් වේ දැ’යි කියා මෙහි කුමක් ගැන විමසනු ලැබේ ද? යම් සංස්කාරයන් නිරුද්ධ කොට නිරෝධයට සමවදිනු ලැබේ ද, එම සංස්කාරයන් විමසන්නෙමි’යි යන අදහසින්, මෙම ප්‍රශ්නය (විසාධ උපාසකතුමා විසින් ධම්මදින්නා තෙරණින් වහන්සේ වෙතින්) විමසන ලද්දේ” යි කියා අටුවාවෙහි සඳහන් වේ.

තෙරණින් වහන්සේ ද එම අදහස දැන පුඤ්ඤාභිසංඛාරාදි නොයෙක් සංස්කාරයන් තිබිය දී මෙම කායසංස්කාරාදිය ගැන ම වදාරන ලද්දේ යි කියා තව දුරටත් එහි දැක්වේ.

අනතුරු ව චූළවේදල්ල සූත්‍රයෙහි සඳහන් වන කායසංඛාර, වච්ඡංඛාර, චිත්තසංඛාර යනු කුමක් ද? යි කියා අට්ඨකථාවෙහි ඉතා පැහැදිලි ලෙස විස්තර කර තිබේ. පොදුවේ ගත් කල ‘කායසංඛාර’ නාමයෙන් ඉහත දක්වන ලද කායද්වාරය හා සබැඳි කුසලාකුසල චේතනා මෙන් ම ආශ්වාස-ප්‍රශ්වාස දෙක ද ගැනේ. ‘වච්ඡංඛාර’ නාමයෙන් වාග්ද්වාරය හා සබැඳි කුසලාකුසල චේතනා මෙන් ම චිත්තක-විචාර දෙක ද ගැනේ. ‘චිත්තසංඛාර’ නාමයෙන් මනෝද්වාරය හා සබැඳි කුසලාකුසල චේතනා මෙන් ම සඤ්ඤ-වේදනා ද ගැනේ. මෙසේ මිශ්‍ර ව පවතින මෙම සංස්කාර කොටස් දෙකින් මෙහි දී විමසන ලද්දේ නිරෝධ සමාපත්තියට සමවැදීම සම්බන්ධයෙන් අදළ වන ආශ්වාස-ප්‍රශ්වාස සංඛාරානුසාරක කායසංඛාර, චිත්තක-විචාර සංඛාරානුසාරක වච්ඡංඛාර හා සඤ්ඤ-වේදනා සංඛාරානුසාරක චිත්තසංඛාර පිළිබඳ ව බව අට්ඨකථාවෙහි පැහැදිලි ව සඳහන් ව තිබේ. ඒ අනුව චූළවේදල්ල සූත්‍රයෙහි සඳහන් වන කායසංස්කාරාදිය පටිච්චසමුප්පාදයෙහි එන කායසංස්කාරාදිය නො වන බව ඉතා පැහැදිලි ව ස්ථුට වේ. එනිසා චූළවේදල්ල සූත්‍රයෙහි සඳහන් කායසංස්කාරාදිය පටිච්චසමුප්පාදයෙහි එන කායසංස්කාරාදිය සමගින් වරදවා නො ගෙන එම සංස්කාර දෙකොටස පිළිබඳ ව නිවැරදි ව ම වටහා ගත යුතු ය.

තව ද අභිසංස්කරණ සංස්කාර යටතේ විස්තර වන ‘ආනෙඤ්ජාභිසංඛාර’ යන්න ද නිවැරදි ව වටහා ගත යුතු තවත් පදයකි. එයින් අදහස් වන්නේ අරුපාවචර සමාපත්ති සතර ය. ඒ අනුව රුපාවචර ධ්‍යාන සංග්‍රහ වන්නේ පුඤ්ඤාභිසංඛාර ගණයට ය. තව ද ඇතැම් සූත්‍රයක ‘ආනෙඤ්ජසමාධි’ යන

පදය දක්නට ලැබේ. එයින් අදහස් වන්නේ නො සැලෙන සමාධි හෙවත් චතුර්ථධ්‍යානය හා අරුපාවචර සමාධීන් පිළිබඳ ව ය. මෙසේ 'ආනෙඤ්ජානිසංඛාර' හා 'ආනෙඤ්ජසමාධි' අතර වෙනස ද වටහා ගත යුතු ය.

ධර්මය අවබෝධ කිරීමෙහි දී පළමුවෙන් ම ලෝකෝත්තර වශයෙන් දහම්ඇස පහළ කර ගන්නේ සෝතාපත්ත ආර්යශ්‍රාවකයන් වහන්සේ ය. මෙම ඤාණවත්ථු සූත්‍රයෙහි සඳහන් පරිදි කෙනෙක් ප්‍රථමයෙන් ම දහම් දුටු, දහමට පත්, දහම අවබෝධ කළ, දහමෙහි බැසගත්, සැක දුරු කළ, විශාරද බවට පැමිණි, අමාතද්වාරයෙහි හැපී සිටින ශ්‍රාවකයෙකු වන්නේ සෝතාපත්ති මාර්ගචිත්තය ලැබීමෙනි. ආර්ය-අෂ්ටාංගිකමාර්ගයට අයත් මාර්ගාංග සියල්ල එකවර ලැබෙන්නේ ලෝකෝත්තර මාර්ග සිත් සතරෙහි පමණි. ලෝකෝත්තර මාර්ග සිත වනාහි ඒකක්‍ෂණික ය. එය වර්ෂ ගණන් පවතින්නක් නො වේ. එනිසා සෝතාපත්ත මාර්ගස්ථ ආර්යයන් වහන්සේ විද්‍යමානවනුයේ එක ක්‍ෂණයක දී ය. අනතුරු ක්‍ෂණයෙහි ඵලසිත ඇති වීමෙන් සෝතාපත්ත ඵලස්ථ තත්ත්වයට පත් වේ. ලෝකෝත්තර මාර්ගචිත්තය ලැබෙන තෙක් ශීල, සමාධි, ප්‍රඥ වඩන විට ඒ ඒ මාර්ගාංග දියුණු වුව ද ඒ සියල්ල ලෝකික කුසල් සිත් ම ය. එමෙන් ම ශීල - සමාධි - ප්‍රඥ වැඩිම් වශයෙන් පහළ වන ලෝකික කුසල් සිත්වල මාර්ගාංග අට එකවර නො ලැබෙන බව අභිධර්මයෙහි පැහැදිලි ව ම සඳහන් ව ඇත. මේ අනුව සූත්‍රපිටකයේ දේශනාවල සද්ධානුසාරී, ධම්මානුසාරී නාමයෙන් දක්වා ඇත්තේ වර්ෂ ගණනක් ජීවත් වන මාර්ගස්ථයෙකු ගැන නොව, ලෝකෝත්තර ප්‍රථම මාර්ගචිත්තය සාක්‍ෂාත් කර ගනු ලබන සෝතාපත්ත මාර්ගස්ථයා පිළිබඳ ව ය. ඒ විද්‍යමානත්වය එක් ක්‍ෂණයක් සඳහා පමණි. අනතුරු ව ඵලස්ථ බවට පත් වේ. සංයුත්තනිකායේ

ඔක්කන්ති-සංයුත්තයෙහි සඳහන් සූත්‍රදේශනාවන් මතුපිටින් බලන්නෙකුට සංස්කාර ධර්මයන්ගේ අනිත්‍යය පිළිබඳ ව ශ්‍රද්ධාව ඇති කර ගන්නා ශ්‍රාවකයා ‘සද්ධානුසාරී’ ලෙසත් තරමක් දුරට විදර්ශනා නුවණින් අනිත්‍යය දකින ශ්‍රාවකයා ‘ධම්මානුසාරී’ ලෙසත් පෙනෙනු ඇත. එහෙත් එහි අර්ථය සලකා ගත යුත්තේ එසේ නො වේ. ‘සද්ධානුසාරී’ හා ‘ධම්මානුසාරී’ යනු සෝතාපත්ත මාර්ගස්ථයාට ම යෙදෙන නම් දෙකක් බව අවධිකරා සඳහන් කරයි.

“ඒකෝ භික්ඛු පඤ්ඤාධුරේන අභිනිවිට්ඨො අට්ඨසමාපත්තියෝ නිබ්බත්තෙන්වා සෝතාපත්තිමග්ගං පාපුණාති සෝ තස්මිං ඛණේ ධම්මානුසාරී නාම භෝති. සෝතාපත්තිඵලාදීසු ඡසු ධානේසු කායසක්ඛී නාම..... අපරෝ සද්ධාධුරේන අභිනිවිට්ඨො අට්ඨසමාපත්තියෝ නිබ්බත්තෙන්වා සෝතාපත්තිමග්ගං පාපුණාති සෝ තස්මිං ඛණේ සද්ධානුසාරී නාම භෝති.....” යනාදි වශයෙන් මනෝරථපූරණි-අභිගුත්තරනිකායට්ඨකථාවේ දුකනිපාත වර්ණනාවෙහි සඳහන් උක්ත පාඨයෙන් පෙනී යන්නේ ශ්‍රද්ධාව ප්‍රධාන කොට ගෙන සෝතාපත්ති මාර්ගයට පත් වන ශ්‍රාවකයන් වහන්සේ සද්ධානුසාරී නමින් ද ප්‍රඥාව ප්‍රධාන කොට ගෙන සෝතාපත්ති මාර්ගයට පත් වන ශ්‍රාවකයන් වහන්සේ ධම්මානුසාරී නමින් ද හැඳින්වෙන බව ය. ඒ අනුව සද්ධානුසාරී හා ධම්මානුසාරී යනු එක ම පුද්ගලයා පිළිබඳ අවස්ථා දෙකක් නොව ‘ධූර’ අනුව සෝතාපත්ත මාර්ගස්ථයාව හැඳින්වීමට යෙදෙන නම් දෙකක් බව වටහා ගත යුතු ව ඇත.

මතභේදයට හේතු වන මෙබඳු සියුම් කරුණු පිළිබඳ ව ත්‍රිපිටකය හා අටුවා අනුසාරයෙන් නිවැරදි ලෙස ම විමසා විනිශ්චයට බැස ගත යුතු ය. නැතහොත් මෙම කරුණු පිළිබඳ ව ඇති කර ගන්නා වැරදි මත ධර්මාවබෝධයට ඒකාන්තයෙන් ම

අන්තරායක් වනු ඇත. මෙම ග්‍රන්ථයෙහි සඳහන් දහම් කරුණු සියුම් හා ගැඹුරු බවින් යුතු ය. එනිසා සාමාන්‍ය පොදු ජනයාට මේ කරුණු එක්වර ම වටහා ගැනීම අපහසු විය හැකි ය. ඒ ගැන ඉක්මන් නො වී නැවත නැවත කිහිප වරක් කියවා බලා තව දුරටත් පොතපත බලා මෙම සියුම් ගැඹුරු ධර්ම-කරුණු වටහා ගැනීමට උත්සාහ කරන ලෙස කරුණාවෙන් සිහිපත් කරනුයේ ධර්මාවබෝධය සඳහා මෙම කරුණු නිවැරදි ව වටහා ගැනීමේ වැදගත්කම සලකා ගෙන ය.

මෙම ධර්මසංග්‍රහය සම්පාදනය කිරීමෙන් අප විසින් ජනිත කර ගත් ධර්මදූතමය කුසල සම්භාරය අපගේ ප්‍රවෘත්තාවාර්ය අතිගරු පූජනීය කිතුලම්පිටියේ ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේට ද සෙසු ආචාර්ය උපාධ්‍යායයන් වහන්සේලාට ද අත්පත් වීමෙන් ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් අමා නිවන්සුව සැලසේවා!

විවිධාකාරයෙන් මාහට උපකාර කරන දිද්දෙණිය, රණගිරිය අරණ්‍ය-සේනාසනාධිවාසී පූජනීය නුවරඑළියේ ඤාණසීල ස්වාමීන් වහන්සේ ප්‍රධාන සෙසු ස්වාමීන් වහන්සේලාට ද මෙම ධර්මදූතමය කුසල බලයෙන් ආයුරාරෝග්‍ය-සම්පත් හා නිවන්සුව අත්පත් වේවා!

හැදූවැඩූ මවුපිය දෙදෙනා වහන්සේටත් සිවුපසයෙන් උපස්ථාන කරන දයකකාරකාදී සැමටත් විශේෂයෙන් ම කොළඹ යුනියන් පෙදෙසෙහි Ocean Links Logistics (Pvt) Ltd ආයතනය අරඹා වර්ෂ පහක් සම්පූර්ණ වීම නිමිත්තෙන් මෙම ධර්මදූතමය පුණ්‍යකර්මය සිදු කරන එම ආයතනාධිපති පින්වත් සනත් කොඩිතුවක්කු මහත්මා ප්‍රධාන කායඝීමණ්ඩලයටත් අදාළ ධර්ම-කරුණු සාකච්ඡා කර ගැනීමට උපකාරී වන ධර්මාචාර්ය සමින්ද රණසිංහ උපාසක මහතාටත් මෙම ග්‍රන්ථයේ මුද්‍රණ කටයුතු සිදු කළ පුණ්‍ය ශ්‍රී කුෂන්ත අල්විස් මහතා සහ උපේක්‍ෂා

පියරංගිකා අල්විස් මහත්මියටත් ධර්මදානයට දයක වූ සැමටත් මෙම ධර්මදානය කුසලකර්මයේ බලයෙන් ධර්මඥාන, භාවනාඥාන වර්ධනය කර ගෙන සුව සේ නිවන්සුව අත්විඳීමට ලැබේවා!

මෙම ධර්මදානය කුසල කර්මය ඉන්ද්‍රියපේත්‍රාදි දිව්‍යරාජ බ්‍රහ්මරාජ සමුහයාටත් සඳේවකලෝකයාටත් නිර්වාණාවබෝධය පිණිස ම හේතු වේවා!

සාධු! සාධු!! සාධු!!!

මෙයට,

සසුන් ලැදි,

පූජ්‍ය නාවල ධම්මානන්ද හිමි.

අනුශාසක,

මහාවිහාරීය ශ්‍රී විනයාලඞ්ඛකාර ශ්‍රාවක සභාව

www.theravada.mahavihara.org

(ඉල් - 2555)

නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මාසම්බුද්ධස්ස !!!
(භාග්‍යවත් වූ අර්හත් වූ සම්මාසම්බුදුරජාණන් වහන්සේට නමස්කාර වේවා !!!)

දහම්ඇස පහළ වීම

‘දහම්ඇස පහළ වීම’ යනුවෙන් අදහස් කරනු ලබන්නේ චතුරාර්යසත්‍ය අවබෝධ කරමින් සම්මාදිට්ඨිය, (නිවැරදි අවබෝධය) ඇති කර ගැනීම යි. ‘දහම්ඇස’ පහළ වීම් වශයෙන් නිවැරදි අවබෝධය ඇති කර ගන්නා ආර්යශ්‍රාවකයා තුළ සත්‍යාවබෝධය පිළිබඳ දොන (ඤ්ඤාවන්ටු) සතළිස්සතරක් සම්පූර්ණ වේ. එම දොන සතළිස්සතර පදනම් වී ඇත්තේ පටිච්චසමුප්පාදයේ එක් එක් අංගයන් මත ය.

1. ජරාමරණේ ඤාණං :- ජරා-මරණ පිළිබඳ ව අවබෝධ කර ගැනීමේ දොනය. ජරාව යනු ඉඳුරන් මුහුකුරා ගොස්, ඇඟ රැළි වැටී, කෙස් පැසී, දත් වැටී, අතපය අවසඟ ව ඇතිවන මහලු බව යි. මෙම ජීවිතය අවසන් වීම් වශයෙන් ස්කන්ධයන්ගේ බිඳී යාම, කය බහා තැබීම මරණය යි. සියලු සත්ත්වයන්ට ම ඒ ඒ ආත්මභාවයන්ට අනුරූප වන ලෙස මෙම ‘ජරා-මරණ’ සම්බන්ධ දුක අත්විඳීමට සිදු වේ. මෙම ‘ජරා-මරණ’ දුකක් වශයෙන් මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.
2. ජරාමරණසමුදයේ ඤාණං :- ජරා-මරණ හටගැනීමේ හේතුව අවබෝධ කර ගැනීමේ දොනය. ‘ජරා-මරණ’ ඇති වන්නේ ඉපදීම නිසා ය. උපදින ආකාර සතරකි.

- i. අණ්ඩප් - බිජුවටින් (බිත්තරයෙන්) උපත ලැබීම.
- ii. ජලාබුජ - මව්කුසින් උපත ලැබීම.
- iii. සංසේදප් - තෙත් පරිසරයෙහි (ප්‍රාණීන් ලෙස) උපත ලැබීම.
- iv. ඕපපාතික - සම්පූර්ණ වූ ඉඳුරන් සහිත ව (දිව්‍ය, බ්‍රහ්ම, ප්‍රේත ආදීන් මෙන්) එක්වර ම පහළ වීම.

ජරා-මරණාදී සියලු දුක් හටගන්නේ මෙලෙස උපත ලැබීම නිසා බව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

3. ජරාමරණනිරෝධෙ ඤාණං :- ජරා-මරණ නැති වීම පිළිබඳ ව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. උපත නිසා ඇති වන ජරා-මරණ ආදිය උපතක් නැති කළ අභාවයට යයි. හේතුව නැති වීමෙන් ඉන් ඇති වන ඵලය ද නැති වන බවත් මුළුමනක් දුක් රැස ම අභාවයට යාමෙන් නිවනට පත් වන්නේ මෙලෙස බවත් මනා නුවණින් අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

4. ජරාමරණනිරෝධගාමිනියා පටිපදා ඤාණං :- ‘ජරා-මරණ’ අවසන් කිරීම පිණිස පවතින ප්‍රතිපදාව පිළිබඳ ඥානය. ජරා-මරණ ඇතුළු මුළුමනක් දුක් රැස ම අභාවයට පත් කිරීම සඳහා පවතින ප්‍රතිපදාව වනුයේ ආර්ය-අෂ්ටාංගිකමාර්ගය යි.

❖ ආර්යශ්‍රාවකයා මෙලෙස ජරාමරණ - ජරාමරණසමුදය - ජරාමරණනිරෝධය - ජරාමරණනිරෝධගාමිනී ප්‍රතිපදාව මනා නුවණින් අවබෝධ කර ගැනීම ‘ධම්මේ ඤාණ’ හෙවත් ‘ධර්මය දැකීමේ ඥානය’ (එනම්, මාර්ගඥානය) ලෙස හැඳින්වේ. මෙසේ ‘දහම් දුටු’ ආර්යශ්‍රාවකයා එය අතීත-අනාගත වශයෙන් ද නුවණින් ගළපා බලයි.

❖ ‘අතීතයෙහි වැඩසිටියා වූ ආර්යයන් වහන්සේලා ජරාමරණ - ජරාමරණසමුදය - ජරාමරණනිරෝධය - ජරාමරණනිරෝධගාමිනී ප්‍රතිපදාව අවබෝධ කළේ ද මා විසින් දැන් අවබෝධ කර ගත් ආකාරයට ම ය. අනාගතයෙහි පහළ වන්නා වූ ආර්යයන් වහන්සේලා ද ජරාමරණ - ජරාමරණසමුදය - ජරාමරණනිරෝධය - ජරාමරණනිරෝධගාමිනී ප්‍රතිපදාව අවබෝධ කරගන්නේ ද මා විසින් දැන් අවබෝධ කර ගත් ආකාරයට ම ය,’ යනුවෙන් මාර්ගඥනයෙන් අවබෝධ කළ චතුස්සත්‍යය පිළිබඳ ව අනතුරු ව ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කිරීම හෙවත් ‘අතීතය හා අනාගතය අනුව ගළපා බැලීමේ නුවණ’ - ‘අන්වයේ ඤාණ’ ලෙස හැඳින් වේ (මෙයින් අදහස් කෙරෙන්නේ ප්‍රත්‍යවේක්ෂාඥන පිළිබඳ ව යි. - සං.නි. අට්ඨකථාව).

යම් ආර්යශ්‍රාවකයෙකුට මෙම ධර්මය දැකීමේ නුවණ (ධම්මේ ඤාණ) සහ අතීතය හා අනාගතය අනුව ගළපා බැලීමේ නුවණ (අන්වයේ ඤාණ) යන ඥාන දෙක ඉතා පිරිසිදු ව ඇති වී නම්, ඒ ආර්යශ්‍රාවකයා සම්මාදිට්ඨියෙන් යුතු (දිට්ඨිසම්පන්නෝ), චතුරාර්යසත්‍ය-දර්ශනයෙන් යුතු (දස්සනසම්පන්නෝ), මේ මාර්ග-සද්ධර්මයට පැමිණි (ආගතෝ ඉමං සද්ධම්මං), මේ මාර්ග-සද්ධර්මය ප්‍රත්‍යක්ෂ ලෙස දකින (පස්සති ඉමං සද්ධම්මං), ‘සේඛ’ ඥානයෙන් යුතු (සේඛින ඤාණෙන සමන්නාගතෝ), ‘සේඛ’ විද්‍යාවෙන් යුතු (සේඛාය විජ්ජාය සමන්නාගතෝ), දහම්භෝයට හෙවත් මාර්ගයට පැමිණි (ධම්මසෝතං සමාපන්නෝ), ආර්ය වූ කලකිරීමේ නුවණින් යුතු (අරියෝ නිබ්බේධිකපඤ්ඤෝ), අමෘතද්වාරයෙහි හෙවත් නිවන් දොරටුව වන ආර්ය-මාර්ගයෙහි හැපී සිටින (අමතද්වාරං ආහව්ව තිට්ඨති) ශ්‍රාවකයෙක් වේ. (‘සේඛ’ යනු අර්හත්වය පිණිස ලෝකෝත්තර

ආර්ය-මාර්ගයෙහි නික්මීම යි. ආර්ය-අෂ්ටාංගිකමාර්ගය වඩා සම්පූර්ණ කළ රහතන් වහන්සේ ‘අසේඛ’ නම්.) ජාති - භව - උපාද්‍යන ආදී සෙසු අංගයන් පිළිබඳ වූ ‘ධම්මේ ඤාණ’ හා ‘අන්වයේ ඤාණ’ යන ඥාන දෙක මෙම ජරා-මරණ පිළිබඳ ව විස්තර කළ ආකාරයෙන් වටහා ගත යුතු ය. මෙහි දී ප්‍රථමයෙන් ම දහම්ඇස පහළ වීම යනුවෙන් අදහස් කෙරෙන්නේ සෝතාපන්න වීම යි.

අට්ඨකථා විවරණය

ජරා-මරණ පිළිබඳ ව මෙම ඥාන ඇති වීම සිවු ආකාරයකින් සිදු විය හැකි බව සංයුත්තනිකාය අට්ඨකථාවෙහි සඳහන් වේ.

- i. ශ්‍රවණය කිරීමෙන් ඇති වන ඥානය (සවණමය)
- ii. නුවණින් විමසීමෙන් ඇති වන ඥානය (සම්මසන)
- iii. ප්‍රත්‍යක්ෂ කර ගැනීමෙන් ඇති වන ඥානය (පටිච්චධ)
- iv. ප්‍රත්‍යාවේක්ෂා කිරීමෙන් ඇති වන ඥානය (පච්චචෙක්ඛණ)

ජරා-මරණ හා ජරාමරණසමුදය පිළිබඳ ව මෙම ඥාන සතර ම ඇති විය හැකි ය. එහෙත් ලෝකෝත්තර ධර්ම වන නිරෝධය හා ආර්ය-මාර්ගය (මාර්ගස්ථ අවස්ථාව) පිළිබඳ ව සම්මසනඤාණය හැර සෙසු ඥාන තුන ඇති විය හැකි ය. ‘ජාති’ ආදී සෙසු චතුෂ්ක පිළිබඳ ව ද මේ අයුරින් ම වටහා ගත යුතු ය.

5. ජාතියා ඤාණං :- උපත පිළිබඳ ව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. ඉහත දැක්වූ සතර ආකාරවලින් යම් ආකාරයකට උපත ලැබීම් වශයෙන් රූප - වේදනා - සඤ්ඤා - සංඛාර - විඤ්ඤාණ යන ස්කන්ධයන්ගේ හටගැනීමක් ආයතනවල හටගැනීමක් සිදු වේ ද එය ‘ජාතිය’ යි.

6. ජාතිසමුදයේ ඥාණය :- උපත හටගැනීමේ හේතුව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. උපතට හේතුව ‘භවය’ හෙවත් කර්ම රැස් වීම යි. කර්ම රැස් වීම (කම්මභව) තුන් අයුරකින් සිදු වේ.

- i. කාමභව - කාමධාතුව (නිරයේ පටන් ‘පරනිම්මිතවසවත්තී’ දෙව්ලොව දක්වා සත්ත්ව තල එකොළොස්) තුළ උපත ලැබීම පිණිස හේතු වන කර්ම රැස් වීම.
- ii. රූපභව - රූපධාතුව (බ්‍රහ්මපාරිසජ්ජ ආදී රූපී බඹතල දහසය) තුළ උපත ලැබීම පිණිස හේතු වන කර්ම රැස් වීම.
- iii. අරූපභව - අරූපධාතුව (ආකාසානඤ්චායතන, විඤ්ඤාණඤ්චායතන, ආකිඤ්චඤ්ඤායතන, නේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන යන අරූපී බඹතල හතර) තුළ උපත ලැබීම පිණිස හේතු වන කර්ම රැස් වීම.

උපත හටගන්නේ මෙම තුන් ආකාරයට කර්ම රැස් වීම (කම්මභව) නිසා බව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

7. ජාතිනිරෝධේ ඥාණය :- උපත අභාවයට, නිරෝධයට පත් වීම පිළිබඳ ව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. උපත නැති වන්නේ භවය නැති වීමෙන් බව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

8. ජාතිනිරෝධගාමිනියා පටිපදාය ඥාණය :- උපත අවසන් කිරීම පිණිස පවතින ප්‍රතිපදාව පිළිබඳ ඥානය. උපත ඇතුළු මුළුමහත් දුක් රැස ම අභාවයට පත් කිරීම සඳහා පවතින ප්‍රතිපදාව වනුයේ ආර්ය-අෂ්ටාංගිකමාර්ගය යි.

9. **හවේ ඥාණං :-** හවය (කම්මහව හා උප්පත්තිහව) පිළිබඳ ව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. කාම - රූප - අරුපලෝකවල උපත ලැබීම පිණිස හේතු වන කර්ම රැස් වීම හා එහි උපත ලැබීම ද 'හව' නමින් හැඳින් වේ. කාමාවචර කුසලාකුසල කර්ම නිසා නිරය, තිරිසන්ලෝකය, ප්‍රේතලෝකය, අසුර-නිකාය යන දුගතීන්හි හා මිනිස්ලොව, සදෙවිලෝ යන කාම සුගතීන්හි උපත ලබන ආකාරයට කර්ම රැස් වීම හා එහි උපත ලැබීම 'කාමහවය' යි. ප්‍රථමධ්‍යානය ආදී රූපාවචර ධ්‍යාන නිසා රූපී බලිලොව උපත ලබන ආකාරයට කර්ම රැස් වීම හා එහි උපත ලැබීම 'රූපහවය' යි. ආකාසානඤ්චායතනය ආදී අරූපාවචර සමාපත්ති නිසා අරූපී බලිලොව උපත ලබන ආකාරයට කර්ම රැස් වීම හා එහි උපත ලැබීම 'අරූපහවය' යි.

10. **හවසමුදයේ ඥාණං :-** හවය හටගැනීමේ හේතුව පිළිබඳ ව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. හවය (කර්ම රැස් වීම) හටගැනීමේ හේතුව උපාදනය හෙවත් මමත්වයෙන් දැඩි ලෙස ග්‍රහණය කර ගැනීම (දැඩි සේ බැඳීම) යි. මමත්වයෙන් ග්‍රහණය කර ගන්නේ සතරාකාරයකට ය.

- i. **කාම-උපාදන :** ප්‍රිය මනාප රූප - ශබ්ද - ගන්ධ - රස - පහස යන පස්කම්සුවයට තදින් බැඳීම (රූපී-අරූපී බ්‍රහ්මලෝකවල සුවයට බැඳීමත් කාම-උපාදනය ම බව විසුද්ධිමග්ගයෙහි සඳහන් වේ.).
- ii. **දිට්ඨි-උපාදන :** 'සත්ත්වයා තුළ සද්‍යනික පැවැත්මක් ඇත' යන ශාශ්වත-දෘෂ්ටිය හා 'සත්ත්වයා සිඳි බිඳී වැනසී යන්නේ ය' යන උච්ඡේද-දෘෂ්ටිය මුල් කර ගෙන ඇති වන නොයෙක් දෘෂ්ටි මතිමතාන්තරවල එල්බ ගැනීම.

- iii. සීලබ්බත-උපාදන : ආර්ය-මාර්ගයෙන් බැහැර වූ අප්‍රවෘත්ත, ගෝච්‍රිත ආදිය සීලබ්බත-උපාදනයට අයත් වේ.
- iv. අත්තවාද-උපාදන : විසි වැදෑරුම් සක්කායදිට්ඨිය අත්තවාද-උපාදනය යි.

භවය හටගන්නේ මෙම සතර-ආකාරයට අනුව ලෝහ-දිට්ඨි වශයෙන් මමත්වයෙන් යුතු ව දැඩි සේ බැඳීම (ග්‍රහණය කර ගැනීම) හෙවත් 'උපාදනය' නිසා බව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

11. භවනිරෝධේ ඤාණං :- භවය අභාවයට යාම හෙවත් කර්ම රැස් වීම නිරෝධයට පත් වීම පිළිබඳ ව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. භවය නැති වන්නේ උපාදනය නැති වීමෙන් බව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

12. භවනිරෝධගාමිනියා පටිපදා ඤාණං :- භවය අවසන් කිරීම පිණිස පවතින ප්‍රතිපදාව පිළිබඳ ඥානය. භවය ඇතුළු මුළුමහත් සසර පැවැත්ම අභාවයට පත් කිරීම සඳහා පවතින ප්‍රතිපදාව වනුයේ ආර්ය-අෂ්ටාංගිකමාර්ගය යි.

13. උපාදනේ ඤාණං :- උපාදනය පිළිබඳ ව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. ඉහත දැක්වූ සතර-ආකාරයට අනුව කාම - දිට්ඨි - සීලබ්බත - අත්තවාද වශයෙන් දැඩි ලෙස බැඳීම (ග්‍රහණය කර ගැනීම) 'උපාදනය' යි.

14. උපාදනසමුදයේ ඤාණං :- උපාදනය හටගැනීමේ හේතුව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. උපාදනයට හේතුව තණ්හාව හෙවත් අරමුණෙහි සිත ඇලී යාම යි. අරමුණු

අනුව තණ්හාව ඇති වන ආකාර හයකි.

- i. රූපතණ්හා - රූපයට ඇති වන ඇලීම.
- ii. සද්දතණ්හා - ශබ්දයට ඇති වන ඇලීම.
- iii. ගන්ධතණ්හා - ගන්ධයට ඇති වන ඇලීම.
- iv. රසතණ්හා - රසයට ඇති වන ඇලීම.
- v. ඵොට්ඨබ්බතණ්හා - පහසට ඇති වන ඇලීම.
- vi. ධම්මතණ්හා - මනසට අරමුණු වන දේට ඇති වන ඇලීම (අරුපී බ්‍රහ්මලෝකවල සුවයට බැඳෙන්නේ මෙම ධම්මතණ්හාව නිසා බව පෙනේ.).

මෙසේ තණ්හාව නිසා උපාදනය ඇති වන බව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

15. උපාදනනිරෝධේ ඤාණං :- උපාදනය නැති වීම පිළිබඳ ව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. තණ්හාව නැති වීමෙන් උපාදනය නැති වන බව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

16. උපාදනනිරෝධගාමිනියා පටිපදා ඤාණං :- උපාදනය නැති කිරීම පිණිස පවතින ප්‍රතිපදාව පිළිබඳ ඥානය. උපාදනය ඇතුළු මුළුමහත් සසර පැවැත්ම අභාවයට පත් කිරීම සඳහා පවතින ප්‍රතිපදාව වනුයේ ආර්ය-අෂ්ටාංගිකමාර්ගය යි.

17. තණ්හාය ඤාණං :- තණ්හාව පිළිබඳ ව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. අරමුණෙහි සිත ඇලීම 'තණ්හාව' යි. එය,

- i. කාමතණ්හා : රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පහස, යන පස්කම්ප්‍රවයෙහි සිත ඇලීම.
- ii. භවතණ්හා : 'සත්ත්වයා තුළ සද්‍යතනික පැවැත්මක් ඇත' යන ශාශ්වත-දෘෂ්ටිය සමගින් යෙදුණු තණ්හාව. (ශාශ්වත-දෘෂ්ටියෙන් තොර ව ද භවරාගය ඇති වේ.)
- iii. විභවතණ්හා : 'සත්ත්වයා සිඳිබිඳී නැති වන්නේ ය' යන උච්ඡේද-දෘෂ්ටිය සමග යෙදුණු තණ්හාව (මෙහි දී මනුෂ්‍යලෝකයෙහි මරණින් පසු සත්ත්වයාගේ පැවැත්ම විනාශ වීම මෙන් ම දෙව්ලොව හෝ රූපී-අරූපී බ්‍රහ්මලෝකවල උපත ලැබූ පසු එහි දී සත්ත්වයාගේ ව්‍යුහ වීම, පැවැත්ම විනාශ වීම ද 'උච්ඡේදය' ලෙස සලකනු ලැබේ.).

මෙය ආධ්‍යාත්මික ආයතන හයෙන් ගුණ වීමෙන් දහඅටක් ව ද එය නැවත ආධ්‍යාත්මික හා බාහිර යන දෙයාකාරයෙන් ගුණ වීමෙන් තිස්හයක් ව ද එය නැවත අතීත - අනාගත - වර්තමාන යන කාලත්‍රයෙන් ගුණ වීමෙන් (තණ්හාව) එකසිය අට ආකාරයක් ද වන අයුරු ධර්මග්‍රන්ථයන්හි දැක්වේ. එමෙන් ම මහාසතිපට්ඨාන සූත්‍රයෙහි ආධ්‍යාත්මික ආයතන හය, බාහිර ආයතන හය, ආයතන අනුව සවැදැරුම් වූ විඤ්ඤාණය, ආයතන අනුව සවැදැරුම් වූ ස්පර්ශය, අරමුණ අනුව සවැදැරුම් වූ සඤ්ඤාව, අරමුණ අනුව සවැදැරුම් වූ චේතනාව, අරමුණ අනුව සවැදැරුම් වූ තණ්හාව - විතර්ක - විචාර යන සියල්ල අනුව ම තණ්හාව ඇති වෙමින් සැට ආකාරයක් ව ආධ්‍යාත්මික-බාහිර සියල්ල හා වෙළී, ගෙහි ඇති අයුරු දැක්වේ. මෙසේ සසර දුකට හේතුව වූ තණ්හාව පිළිබඳ ව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

18. තණ්හාසමුදයේ ඥාණං :- තණ්හාව හටගැනීමේ හේතුව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. තණ්හාව ඇති වීමට හේතුව විඳීම යි. මුළාවෙන් යට වූ සිතින් සැප - දුක් - උපේක්ෂා වේදනා විඳින්නා වූ පුද්ගලයා තුළ තණ්හාව ඇති වන බව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

19. තණ්හානිරෝධේ ඥාණං :- තණ්හාව නැති වීම පිළිබඳ ව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. තණ්හාව නැති ව යන්නේ විඳීම (සැප - දුක් - උපේක්ෂා වේදනා) අභාවයට යාමෙන් බව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

20. තණ්හානිරෝධගාමිනියා පටිපදය ඥාණං :- තණ්හාව නැති කිරීම පිණිස පවතින ප්‍රතිපදාව පිළිබඳ ඥානය. තණ්හාව ඇතුළු මුළුමහත් සසර පැවැත්ම අභාවයට පත් කිරීම සඳහා පවතින ප්‍රතිපදාව වනුයේ ආර්ය-අෂ්ටාංගිකමාර්ගය යි.

21. වේදනාය ඥාණං :- විඳීම (වේදනා) පිළිබඳ ව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. සැප - දුක් - උපේක්ෂා (දුකත් නො වූ සැපත් නො වූ) වශයෙන් අරමුණ පිළිබඳ 'රසය' අත්විඳීම 'වේදනා' යි. මෙහි දී 'වේදනා' යනුවෙන් අදහස් කෙරෙන්නේ දුක, කටුක බව පමණක් නොව, සැප, දුක්, උපේක්ෂා යන ත්‍රිවිධ විඳීම ය (එනම්, වේදනා චෛතසිකය යි.). මෙම විඳීම, ඇති වන ආකාරය අනුව සය වැදෑරුම් වේ.

- i. වක්ඛුසම්ඵස්සජා වේදනා - ඇසේ ස්පර්ශය නිසා ඇති වන විදීම.
- ii. සෝතසම්ඵස්සජා වේදනා - කන් ස්පර්ශය නිසා ඇති වන විදීම.
- iii. ඝාතසම්ඵස්සජා වේදනා - නාසයේ ස්පර්ශය නිසා ඇති වන විදීම.
- iv. ජ්විහාසම්ඵස්සජා වේදනා - දිවේ ස්පර්ශය නිසා ඇති වන විදීම.
- v. කායසම්ඵස්සජා වේදනා - කයේ ස්පර්ශය නිසා ඇති වන විදීම.
- vi. මනෝසම්ඵස්සජා වේදනා - මනසේ ස්පර්ශය නිසා ඇති වන විදීම.

මෙම විදීම, සාමිස (පස්කම්සුවය හා බැඳුණු) හා නිරාමිස (පස් කම්සුවයෙන් තොර) වශයෙන් දෙයාකාර වේ. මෙසේ විදීම පිළිබඳ ව මනා නුවණින් අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

22. වේදනාසමුදයේ ඤාණං :- විදීම හටගැනීමේ හේතුව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. විදීම ඇති වීමට හේතුව ස්පර්ශය (ඵස්ස) යි. ස්පර්ශය (ඵස්ස) යනු ආධ්‍යාත්මික ආයතනත් බාහිර අරමුණුත් විඤ්ඤාණයත් (සිතත්) සම්බන්ධ වීමෙන් ස්පර්ශ චෛතසිකය හටගැනීම යි. ආයතන ගණන අනුව ස්පර්ශය ද සයාකාර වේ.

- i. වක්ඛුසම්ඵස්ස - ඇසත් රූපයත් වක්ඛුවිඤ්ඤාණයත් සම්බන්ධ වීමෙන් සිතෙහි අංගයක් ලෙස ඇති වන ස්පර්ශය.
- ii. සෝතසම්ඵස්ස - කනත් ශබ්දයත් සෝතවිඤ්ඤාණයත්

සම්බන්ධ වීමෙන් සිතෙහි අංගයක්
ලෙස ඇති වන ස්පර්ශය.

iii. ඝාතසම්ඵස්ස - නාසයත් ගන්ධයත් ඝාතවිඤ්ඤාණයත්
සම්බන්ධ වීමෙන් සිතෙහි අංගයක්
ලෙස ඇති වන ස්පර්ශය.

iv. ජ්වහාසම්ඵස්ස - දිවත් රසයත් ජ්වහාවිඤ්ඤාණයත්
සම්බන්ධ වීමෙන් සිතෙහි අංගයක්
ලෙස ඇති වන ස්පර්ශය.

v. කායසම්ඵස්ස - කයත් පහසත් කායවිඤ්ඤාණයත්
සම්බන්ධ වීමෙන් සිතෙහි අංගයක්
ලෙස ඇති වන ස්පර්ශය.

vi. මනෝසම්ඵස්ස - මනසත් අරමුණුත් (ධම්ම)
මනෝවිඤ්ඤාණයත් සම්බන්ධ
වීමෙන් සිතෙහි අංගයක් ලෙස ඇති
වන ස්පර්ශය.

මෙම සයාකාර වූ ස්පර්ශය නිසා විදීමි හටගන්නා බව
මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

23. වේදනානිරෝධේ ඤාණං :- විදීමි නැති වීම පිළිබඳ ව
අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. ස්පර්ශය නැති නම් විදීම ද
නැතැ'යි මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

24. වේදනානිරෝධගාමිනියා පටිපදය ඤාණං :- විදීමි නැති
කිරීම පිණිස පවතින ප්‍රතිපදාව පිළිබඳ ඥානය. විදීමි ඇතුළු
මුළුමහත් සසර පැවැත්ම අභාවයට පත් කිරීම සඳහා පවතින
ප්‍රතිපදාව වනුයේ ආර්ය-අෂ්ටාංගිකමාර්ගය යි.

25. එස්සේ ඥාණං :- ස්පර්ශය පිළිබඳ ව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. ආධ්‍යාත්මික ආයතනත් අරමුණුත් විඤ්ඤාණයත් (සිතත්) සම්බන්ධ වීමෙන් සිතෙහි අංගයක් වන ස්පර්ශ චෛතසිකය හටගැනීම සිදුවන්නේ ඉහත සඳහන් ආකාරයෙනි. ඒ බව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

26. එස්සසමුදයේ ඥාණං :- ස්පර්ශය හටගැනීමේ හේතුව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. ස්පර්ශයට හේතුව 'සළායතන'යි. එනම්,

- i. චක්ඛායතන (ඇසෙහි ප්‍රසාදරූප)
- ii. සෝතායතන (කනෙහි ප්‍රසාදරූප)
- iii. ඝාතායතන (නාසයෙහි ප්‍රසාදරූප)
- iv. ජීව්හායතන (දිවෙහි ප්‍රසාදරූප)
- v. කායායතන (කයෙහි ප්‍රසාදරූප)
- vi. මනායතන

මෙම ආයතන හෙවත් ඉන්ද්‍රිය සය නිසා ස්පර්ශය හටගන්නා බව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

27. එස්සනිරෝධේ ඥාණං :- ස්පර්ශය අභාවයට යාම පිළිබඳ ව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. සළායතන නැති කළහි ස්පර්ශයක් ද නැතැ'යි මනා නුවණින් අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

28. එස්සනිරෝධගාමිනියා පටිපදය ඥාණං :- ස්පර්ශය අභාවයට පත් වන ප්‍රතිපදාව පිළිබඳ ඥානය. ස්පර්ශය ඇතුළු මුළුමනත් සසර පැවැත්ම අභාවයට පත් වීම සඳහා පවතින ප්‍රතිපදාව වනුයේ ආර්ය-අෂ්ටාංගිකමාර්ගය යි.

29. සළායතනේ ඥාණං :- ඇස, කන, නාසය, දිව, කය, මනස යන ආයතන සය පිළිබඳ ව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. මේ 'සළායතන' අනිත්‍ය වූ දුක් වූ 'මම' වශයෙන් සැලකිය නො හැකි හේතු-ඵල අනුව සැකසුණු සම්බන්ධයක් බව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

30. සළායතනසමුදයේ ඥාණං :- සළායතන හටගැනීමේ හේතුව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. සළායතන හටගැනීමට හේතුව නාම - රූප දෙකෙහි හටගැනීම යි.

එනම්,

{	රූප	i. පඨවි (රූපයේ තද-මොළොක්, රළු-සිනිඳු, බර-සැහැල්ලු ස්වභාවය) ii. ආපෝ (රූපයේ වැගිරෙනසුලු, එකට බැඳ තබනසුලු ස්වභාවය) iii. තේජෝ (උණුසුම-සිසිල) iv. වායෝ (චලනය වන, දරා සිටින ස්වභාවය)

{	නාම	i. වේදනා (සැප, දුක්, උපේක්‍ෂා විඳීම) ii. සඤ්ඤා (රූප, ශබ්ද ආදී අරමුණු හැඳිනීම) iii. චේතනා (කයින්, වචනයෙන්, සිතින් ක්‍රියා සිදු කිරීමේ උත්සාහය) iv. එස්ස (ආයතන, අරමුණු හා සිත සම්බන්ධ වීමෙන් ඇති වන ස්පර්ශ වෛතසිකය) v. මනසිකාර (අරමුණට සිත යොමු කරවීම) [මෙම නාම-ධර්ම සමඟින් ප්‍රතිසන්ධි-සිත හා යෙදෙන සෙසු වෛතසික ද මෙයට ම ඇතුළත් වේ.]

මෙම නාම හා රූප හටගැනීමෙන් සළායතන හටගන්නා බව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

31. සළායතනනිරෝධේ ඤාණං :- සළායතන අභාවයට යාම පිළිබඳ ව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. නාම - රූප නැති නම් සළායතන ද අභාවයට (නිරෝධයට) පත් වන බව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

32. සළායතනනිරෝධගාමිනියා පටිපදා ඤාණං :- සළායතන නිරෝධය පිණිස පවතින ප්‍රතිපදාව පිළිබඳ ඥානය. සළායතන ඇතුළු මුළුමහත් සසර දුක නැති කිරීම සඳහා පවතින ප්‍රතිපදාව වනුයේ ආර්ය-අෂ්ටාංගිකමාර්ගය යි.

33. නාමරූපේ ඤාණං :- නාම-රූප පිළිබඳ ව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. (ඉහත විස්තර කර ඇති) නාම-රූප ද අනිත්‍ය වූ දුක් වූ 'මම' වශයෙන් සැලකිය නො හැකි, හේතු-ඵල අනුව සැකසුණු සම්බන්ධයක් බව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

34. නාමරූපසමුදයේ ඤාණං :- නාම-රූප හටගැනීමේ හේතුව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. නාම-රූප හටගැනීමට හේතුව 'විඤ්ඤාණය'යි. විඤ්ඤාණය යනු අරමුණු දැනීම (සිත) යි. ආයතන අනුව සිත් පහළ වන තැන් සයකි.

- i. වක්ඛවිඤ්ඤාණ - ඇස මුල් ව ඇති වන සිත.
- ii. සෝතවිඤ්ඤාණ - කන මුල් ව ඇති වන සිත.
- iii. ඝාතවිඤ්ඤාණ - නාසය මුල් ව ඇති වන සිත.
- iv. ජ්ව්හාවිඤ්ඤාණ - දිව මුල් ව ඇති වන සිත.
- v. කායවිඤ්ඤාණ - කය මුල් ව ඇති වන සිත.
- vi. මනෝවිඤ්ඤාණ - මනස මුල් ව ඇති වන දැනීම.

පටිච්චසමුප්පාද විවරණයට අනුව නාම-රූප දෙක හටගන්නේ 'පටිසන්ධි-විඤ්ඤාණය' නිසා ය. අනතුරු භවයෙහි ප්‍රතිසන්ධිය ෧7බීමට මුල් වන සිත 'පටිසන්ධිවිඤ්ඤාණ' නමින් හැඳින් වේ. මෙසේ විඤ්ඤාණය හටගැනීම නිසා නාම-රූප හටගනී. 'පටිසන්ධි-විඤ්ඤාණය' හටගැනීම නිසා [පෙර පසු නො වී] නාම-රූප දෙක ද හටගන්නා බව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

35. නාමරූපනිරෝධේ ඤාණං :- නාම-රූප අභාවයට යාම පිළිබඳ ව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. විඤ්ඤාණය නැති නම් නාම-රූප ද අභාවයට (නිරෝධයට) පත් වන බව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

36. නාමරූපනිරෝධගාමිනියා පටිපදා ඤාණං :- නාම-රූප නිරෝධය පිණිස පවතින ප්‍රතිපදාව පිළිබඳ ඥානය. නාම-රූප ඇතුළු මුළුමහත් සසර දුක නැති කිරීම සඳහා පවතින ප්‍රතිපදාව වනුයේ ආර්ය-අෂ්ටාංගිකමාර්ගය යි.

37. විඤ්ඤාණේ ඤාණං :- විඤ්ඤාණය පිළිබඳ ව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. (ඉහත විස්තර කර ඇති ආකාරයට) විඤ්ඤාණය ද අනිත්‍ය වූ දුක් වූ 'මම' වශයෙන් සැලකිය නො හැකි, හේතු-ඵල අනුව සැකසුණු සම්බන්ධයක් බව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය. විඤ්ඤාණයේ හටගැනීම යනුවෙන් මෙහි අදහස් කෙරෙන්නේ අණ්ඩස් - ජලාබුජ - සංසේදජ - ඕපපාතික යන සතර ආකාරයේ උපත් අතරින් යම් උපතක් පිණිස විපාක විඤ්ඤාණයේ පිළිසිඳ ගැනීම යි.

38. විඤ්ඤාණසමුදයේ ඤාණං :- විඤ්ඤාණය හටගැනීමේ හේතුව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. ‘පටිසන්ධි-විඤ්ඤාණය’ (සිත) හටගැනීමේ හේතුව ‘සංස්කාර’ යි. පටිච්චසමුප්පාදයෙහි ‘සංස්කාර’ යනු චේතනාත්මක ව කර්ම රැස් වීම ය. එය පහත දැක්වෙන අයුරින් ත්‍රිවිධාකාර ව සූත්‍රදේශනාවන්හි සඳහන් වේ.

- i. කායසංඛාර (කායකර්ම)
 - 1. පුඤ්ඤාභිසංඛාර (කාමාවචර කුසල කර්ම)
 - 2. අපුඤ්ඤාභිසංඛාර (අකුසල කර්ම)
- ii. වච්ඡසංඛාර (වාග්කර්ම)
 - 1. පුඤ්ඤාභිසංඛාර (කාමාවචර කුසල කර්ම)
 - 2. අපුඤ්ඤාභිසංඛාර (අකුසල කර්ම)
- iii. චිත්තසංඛාර (මනෝකර්ම)
 - 1. පුඤ්ඤාභිසංඛාර (කාමාවචර, රූපාවචර කුසල කර්ම)
 - 2. අපුඤ්ඤාභිසංඛාර (අකුසල කර්ම)
 - 3. ආනෙඤ්ජාභිසංඛාර (අරූපාවචර කුසල කර්ම)

මෙහි ලා පුඤ්ඤාභිසංඛාර යන්නෙන් අදහස් කෙරෙන්නේ දුනාදි කාමාවචර පින්කම් හා රූපාවචර ධ්‍යාන - කුසල චේතනා ය. අපුඤ්ඤාභිසංඛාර යනු සතුන් මැරීම ආදියට මුල් වන කාමාවචර අකුසල චේතනා ය. ආනෙඤ්ජාභිසංඛාර යනු අරූපාවචර සමාධීන් ඇති කර ගන්නා යෝගාවචරයන් තුළ ජනිත වන අරූපාවචර කුසල චේතනා ය. (ඇතැම් තැනක දැක්වෙන පරිදි, ‘ආනෙඤ්ජසමාධි’ යන්නෙන් ගැනෙන්නේ චතුර්ථධ්‍යානයත් ‘ආකාසානඤ්චායතන’ ආදි අරූපාවචර

සමාපත්ති හතරක් ය. එනමුත් මෙහි ආනෙඤ්ජාහිසඛ්ඛාර ලෙස ගැනෙන්නේ අරුපාවචර සමාපත්ති සතර පමණි.)

❖ තව ද මෙහි ලා සැලකිය යුතු කරුණක් වන්නේ මජ්ඣිමනිකායේ චූළවේදල්ල සූත්‍රයෙහි සමාධි, සමාපත්තීන්ට අදාළ වන සේ දැක්වෙන කායසඛ්ඛාර (ආශ්වාස-ප්‍රශ්වාස), වචිසඛ්ඛාර (චිත්ත-විචාර), චිත්තසඛ්ඛාර (සඤ්ඤ-වේදනා) විචරණය පටිච්චසමුප්පාදයෙහි එන 'සඛ්ඛාර' විචරණය හා වරදවා නො ගත යුතු බව යි. පටිච්චසමුප්පාදයෙහි එන 'සංස්කාර' (සඛ්ඛාර) යන්නෙන් අදහස් වන්නේ 'චේතනාත්මක ව කර්ම රැස් වීම' බවත් චූළවේදල්ල සූත්‍රයෙහි 'සංස්කාර' යන්නෙන් අදහස් වන්නේ එම අර්ථය නො වන බවත් වෙන් වෙන් ව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

මෙසේ [උපතක් පිණිස] විඤ්ඤාණයේ හටගැනීම සිදුවන්නේ සංස්කාර හෙවත් කර්ම රැස් වීම නිසා බව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

39. විඤ්ඤාණනිරෝධේ ඤාණං :- විඤ්ඤාණය (සිත) අභාවයට, නිරෝධයට පත් වීම පිළිබඳ ව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. සංස්කාර නිරෝධයෙන් විඤ්ඤාණය ද නිරුද්ධ වන බව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

40. විඤ්ඤාණනිරෝධගාමිනියා පටිපදාය ඤාණං :- විඤ්ඤාණ නිරෝධය පිණිස පවතින ප්‍රතිපදාව පිළිබඳ ඥානය. විඤ්ඤාණය ඇතුළු මුළුමහත් සසර දුක නැති කිරීම සඳහා පවතින ප්‍රතිපදාව වනුයේ ආර්ය-අෂ්ටාංගිකමාර්ගය යි.

41. සම්බාරේ ඥාණං :- ‘සංස්කාර’ පිළිබඳ ව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. (ඉහත විස්තර කර ඇති ආකාරයට) ‘සංස්කාර’ ද අනිත්‍ය වූ දුක් වූ ‘මම - මාගේ - මාගේ ආත්මය’ වශයෙන් සැලකිය නො හැකි හේතු-ඵල අනුව සැකසුණු සම්බන්ධයක් බව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

42. සම්බාරසමුදයේ ඥාණං :- ‘සංස්කාර’ හටගැනීමේ හේතුව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. ‘සංස්කාර’ හටගැනීමේ හේතුව අවිද්‍යාව යි. අවිද්‍යාව යනු සසර දුකත් සසර දුක හටගැනීමේ හේතුවත් (සමුදයත්) සසර දුකෙහි අභාවයත් (නිරෝධයත්) දුක් නැති කිරීම පිණිස පවතින මාර්ගයත් පිළිබඳ ව අවබෝධයක් නොමැති වීම යි. (සැකෙවින් පවසතොත් මෙම ඥාන සතළිස්සතර නොමැති වීම ම ‘අවිද්‍යාව’ ය යි පැවසිය හැක.) යළි යළිත් උපතක් සිදු වන ආකාරයට කර්ම (සංස්කාර) රැස් වීම සිදු වන්නේ චතුරාර්යසත්‍යය පිළිබඳ ප්‍රත්‍යක්ෂ අවබෝධයක් නොමැති තාක් බව මනා නුවණින් අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

43. සම්බාරනිරෝධේ ඥාණං :- ‘සංස්කාර’ අභාවයට (නිරෝධයට) පත් වීම පිළිබඳ ව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. අවිද්‍යාව ඉතිරි නැති ව ප්‍රභාණය වීමෙන් දුරු වීමෙන් ‘සංස්කාර’ ද අභාවයට පත් වේ. එනම් චතුරාර්යසත්‍යය අවබෝධ කරමින් පූර්ණ අවබෝධයට පත් රහතන් වහන්සේ තුළ යළි විපාක ජනිත වන ආකාරයට පුඤ්ඤභිසම්බාර හෝ අපුඤ්ඤභිසම්බාර හෝ ආනෙඤ්ජාභිසම්බාර (එනම්, කුසලාකුසල කර්ම) ඇති නො වේ.

44. සම්බාරනිරෝධගාමිනියා පටිපදය ඤාණං :- ‘සංස්කාර’ නිරුද්ධ වීම පිණිස පවතින ප්‍රතිපදාව පිළිබඳ අවබෝධ ඥානය. ‘සංස්කාර’ ඇතුළු මුළුමහත් සසර දුක ම නිරුද්ධ වන්නේ ආර්ය-අෂ්ටාංගිකමාර්ගය සම්පූර්ණ කිරීමෙනි.

මෙසේ හේතූන් නිසා එල හටගන්නා ආකාරය හා එහි නිරෝධය අවබෝධ කර ගනිමින් චතුරාර්යසත්‍යය දැකීමේ ලෝකෝත්තර මාර්ගඥානය ‘ධම්මේ ඤාණ’ හෙවත් ධර්මය දැකීමේ නුවණ යි. එය අතීත-අනාගත කාල අනුව ගළපා බැලීමේ නුවණ (ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂාව) ‘අන්වයේ ඤාණය’ යි. මෙම ‘ධම්මේ ඤාණය’ හා ‘අන්වයේ ඤාණය’ තමා තුළ ඇති කර ගන්නා ආර්යශ්‍රාවකයා දහම් දුටු, චතුරාර්යසත්‍යාවබෝධයෙන් යුතු, නිවන්දෙරෙහි හැපී සිටින ශ්‍රාවකයෙකි. මෙසේ චතුරාර්යසත්‍යය අවබෝධ කර ගන්නා ශ්‍රාවකයා අවිද්‍යාව හටගැනීමට හේතු වන ‘ආසුච්ච’ (සිතෙහි මුල් බැස ගෙන පවතින කෙලෙස්) පිළිබඳ ව ද අවබෝධ කර ගනිමින් අනතුරු ව සියලු ‘ආසුච්ච’ (කාමාසව, භවාසව, අවිජ්ජාසව) ප්‍රභාණය කරමින් මුළුමහත් ජාති - ජරා - මරණාදි සියලු දුකින් නිදහස් වේ.

නුවණැති පුණ්‍යවත්ත සත්පුරුෂයෝ මෙම උතුම් චතුරාර්යසත්‍යය තමා තුළින් ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කර ගනිමින් දහම්ඇස පහළ කර ගෙන සසර දුකින් නිදහස් වීමට වැයම් කරත්වා!

සාධු ! සාධු !! සාධු !!!

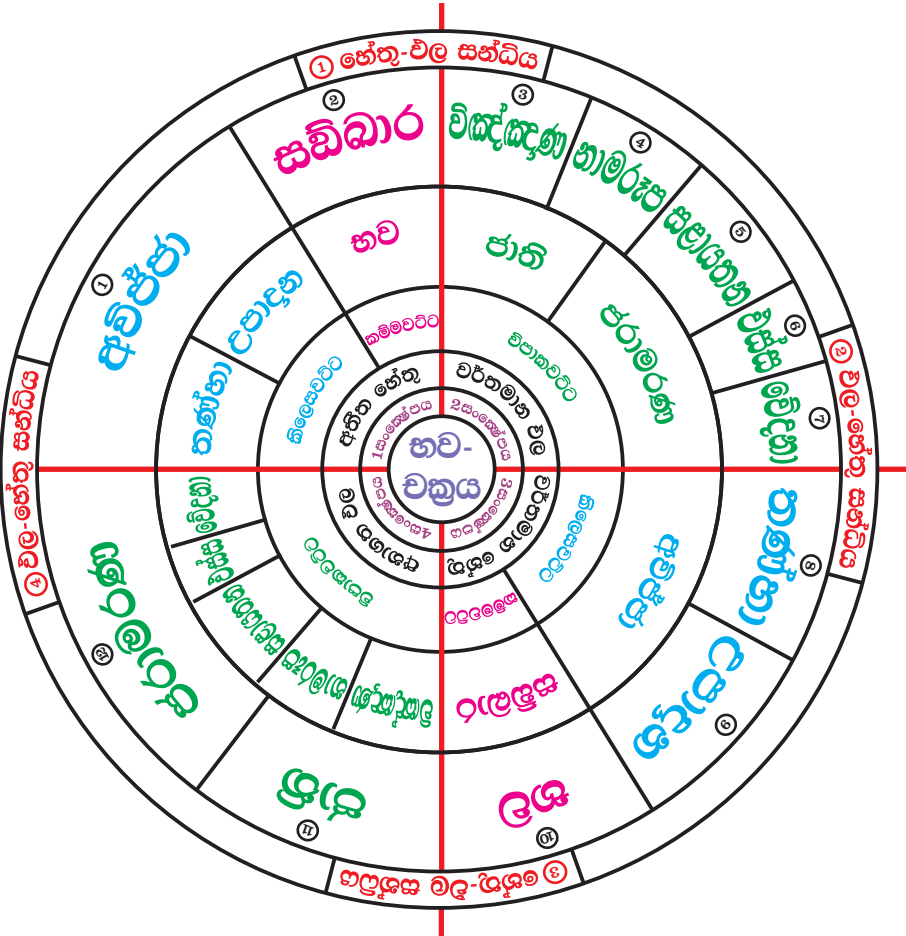
පටිච්චසමුප්පාද-සමුදය

1. අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරා
(අවිද්‍යාව හේතුවෙන් සංස්කාර ඇති වේ.)
2. සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං
(සංස්කාර හේතුවෙන් විඤ්ඤාණය ඇති වේ.)
3. විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං
(විඤ්ඤාණය හේතුවෙන් නාමරූප ඇති වේ.)
4. නාමරූපපච්චයා සළායතනං
(නාමරූප හේතුවෙන් ආයතන හය ඇති වේ.)
5. සළායතනපච්චයා එස්සෝ
(ආයතන හය හේතුවෙන් ස්පර්ශය ඇති වේ.)
6. එස්සපච්චයා වේදනා
(ස්පර්ශය හේතුවෙන් විඳීම ඇති වේ.)
7. වේදනාපච්චයා තණ්හා
(විඳීම හේතුවෙන් ඇලීම ඇති වේ.)
8. තණ්හාපච්චයා උපාදානං
(ඇලීම හේතුවෙන් දැඩිව ගැනීම ඇති වේ.)
9. උපාදානපච්චයා භවෝ
(දැඩිව ගැනීම හේතුවෙන් කර්මභවය ඇති වේ.)
10. භවපච්චයා ජාති
(කර්මභවය හේතුවෙන් උපත ඇති වේ.)
11. ජාතිපච්චයා ජරාමරණං
(උපත නිසා ජරාමරණ ඇති වේ.)

පටිච්චසමුප්පාද-නිරෝධය

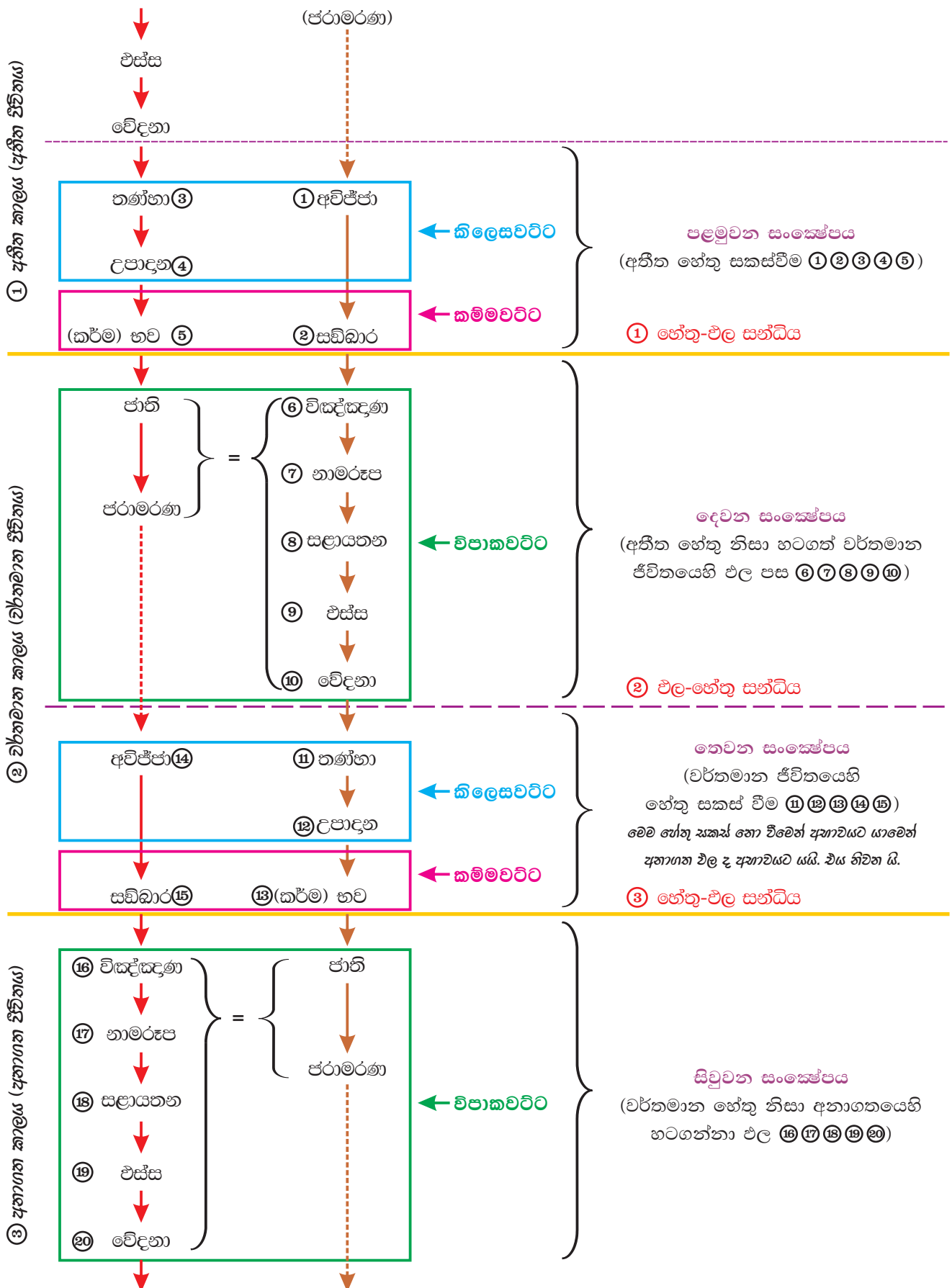
1. අවිජ්ජානිරෝධා සංඛාරානිරෝධෝ
(අවිද්‍යාව නැති වීමෙන් සංස්කාර නැති වේ.)
2. සංඛාරානිරෝධා විඤ්ඤාණනිරෝධෝ
(සංස්කාර නැති වීමෙන් විඤ්ඤාණය නැති වේ.)
3. විඤ්ඤාණනිරෝධා නාමරූපනිරෝධෝ
(විඤ්ඤාණය නැති වීමෙන් නාමරූප නැති වේ.)
4. නාමරූපනිරෝධා සළායතනනිරෝධෝ
(නාමරූප නැති වීමෙන් ආයතන හය නැති වේ.)
5. සළායතනනිරෝධා එස්සනිරෝධෝ
(ආයතන හය නැති වීමෙන් ස්පර්ශය නැති වේ.)
6. එස්සනිරෝධා වේදනානිරෝධෝ
(ස්පර්ශය නැති වීමෙන් විඳීම නැති වේ.)
7. වේදනා නිරෝධා තණ්හානිරෝධෝ
(විඳීම නැති වීමෙන් ඇලීම නැති වේ.)
8. තණ්හානිරෝධා උපාදානනිරෝධෝ
(ඇලීම නැති වීමෙන් දැඩිව ගැනීම නැති වේ.)
9. උපාදානනිරෝධා භවනිරෝධෝ
(දැඩිව ගැනීම නැති වීමෙන් කර්මභවය නැති වේ.)
10. භවනිරෝධා ජාතිනිරෝධෝ
(කර්මභවය නැති වීමෙන් උපත නැති වේ.)
11. ජාතිනිරෝධා ජරාමරණනිරෝධෝ
(උපත නැති වීමෙන් ජරාමරණ නැති වේ.)

හවචක්‍රය

මෙම චක්‍රයෙහි විස්තර සඳහා ඉදිරි පිටු බලන්න.

සංකේප සතරකින් ද කාල තුනකින් ද ආකාර විස්සකින් ද සහිත තුනකින් ද යුතු පටිච්චසමුප්පාදවක්‍රිය

මෙම සංසාරචක්‍රය විස්තර වශයෙන් අවබෝධ කර ගැනීමට

- (1) සංයුත්තනිකායේ නිදනවග්ගයේ අභිසමය-සංයුත්තය සහ සම්මෝහවිනෝදනී නම් වූ එහි අට්ඨකථාව
- (2) සංයුත්තනිකායේ ඛණ්ඩකවග්ගයේ පාරිලෙය්‍යක සූත්‍රය
- (3) විහඞ්ගප්පකරණයේ පටිච්චසමුප්පාදවිහඞ්ගය සහ එහි අට්ඨකථාව
- (4) විසුද්ධිමග්ග
- (5) අභිධම්මකථසංඝයා

යන ග්‍රන්ථ විශේෂයෙන් ක්‍රමානුකූල ව අධ්‍යයනය කළ යුතු ය.

අතිපූජනීය ථේරුකානේ චන්ද්‍රවිමල මහානාහිමිපාණන් වහන්සේ විසින් සම්පාදිත ‘පටිච්චසමුප්පාද විවරණය’ ග්‍රන්ථය ඒ සියල්ල සම්පූර්ණ කොට විස්තර කරන පටිච්චසමුප්පාදය වටහා ගැනීම සඳහා ලියවී තිබෙන හොඳ ම සම්පූර්ණග්‍රන්ථය යි.

ධර්මදාය විශිෂ්ට ධී.

පටිගත කරන ලද ධර්මදේශනා සහ ශ්‍රී සද්ධර්ම සංසදය මගින්
ප්‍රකාශිත දහම්පොත් www.theravada.mahavihara.org ,
www.sadaham.net යන වෙබ් අඩවි ඔස්සේ ලබා ගත හැකි ය.

ප්‍රකාශනය

ශ්‍රී සද්ධර්ම සංසදය

'සදහම් සෙවණ' විවේකාලය

ගල්තොටමුල්ල, යක්කල.

විමසිම්: 071-4417813

විද්‍යුත් ලිපිනය: vinayalankara_sabha@mahavihara.org

වෙබ් අඩවි: www.theravada.mahavihara.org

www.sadaham.net